

SUB – Riksförbundet För Subkultur

Yttrande över promemorian Vissa statliga insatser på musikområdet - Ds 2021:11

SUB vill inledningsvis framföra positiv kritik till Kulturdepartementet i och med att vi identifierats som remissinstans. Detta innebär att vi kan bidra med vår kunskap samt indirekt bidra till en breddad demokratisk representation av kulturlivet i den kulturpolitiska processen.

I detta svar finns inledningsvis en kort presentation av förbundet följt av en sammanfattning av SUB:s synpunkter på promemorian. Därefter följer fördjupande resonemang om varje del.

Kort om SUB – Riksförbundet För Subkultur (nedan kallade SUB)

SUB är Sveriges - och vad vi vet - världens första och enda riksförbund för alternativa subkulturer. Vi företräder utövare, arrangörer och andra aktörer inom fältet i hela landet. Vi representerar olika konstformer och kulturuttryck i alla åldersgrupper. Inom förbundet ryms såväl många professionella men även många ideellt verksamma.

Subkulturer är en dynamisk, utmanande och obunden kraft, vilket händelsevis är exakt vad som uttrycks i regeringens mål om vad kulturen ska vara. Däremot ser vi raka motsatsen i nuvarande stödstrukturer, där våra områden ytterst sällan nås av stöd och vi identifierar såväl kulturpolitiska och strukturella problem, som direkt alterofobiska dito.

Vi värnar alltså om ett fält av ett samtida kulturliv och kulturarv, ett område som länge varit underfinansierat och systematiskt förbisett.

Sammanfattning av SUB:s synpunkter

SUB menar att 2.1 har en bristfällig analys av vad som faktiskt utgör "Det svenska musiklivet".

SUB menar att 3.1 inte redogör tillräckligt för vilka tillfällen som verksamheten utvärderats och vilka slutsatser som ligger till grund för förslagen som ställs.

SUB menar att det i 3.2 finns brister i en bred representation av röster för hela musiklivet.

SUB avstyrker 4.1 och 4.2.

SUB anser att Kulturrådet inte uppvisar trovärdighet i att kunna hantera befintliga stödformer och att Kulturrådet tydligt saknar kunskap om många delar av musiklivet och dess förutsättningar. Om mer medel ska tillföras en redan bristfällig modell behövs andra och mycket tydligare direktiv än vad förslaget omfattar. I sammanhanget är SUB även tydligt kritiska mot Musikverkets förmåga att hantera medlen.

SUB identifierar tydliga brister i 5. Det saknas konsekvensanalys i 5.2 för de aktörer som omnämns i 5.1. SUB menar vidare att 5 saknar perspektiv på Musikplattformens möjliga nytta och potential att omformas.

SUB framhåller behovet av andra åtgärder och förordar att förslaget i sin helhet görs om för att möjliggöra ett mer inkluderande stödsystem och därmed ett musikliv som är dynamiskt, utmanande och obundet.

SUB föreslår att stöd riktas till nya aktörer och strukturer i det fria musiklivet, framför allt i form av strukturella stöd som främjar utvecklingen för nya organisationer och aktörer inom musiklivet.

SUB föreslår att stöd framför allt riktas till de aktörer och strukturer som:

- * inte redan har långsiktig och god bidragsfinansiering
- * inte har god kommersiell bärkraft
- * är nya och under utveckling

SUB föreslår att Kulturdepartementet i direktiven även inkluderar ett uppdrag till de bidragsförmedlande myndigheterna att motverka alterofobins destruktiva konsekvenser för kulturlivet.

Angående kapitel 1

I slutet av kapitel 1 anges att förslaget om förändringar i vissa delar av de statliga insatserna på musikområdet är mot bakgrund av de stora förändringar som musiklivet genomgått sedan Statens Musikverks bildande. Vilka är då de stora förändringar som musiklivet genomgått just sedan Statens musikverks bildande? SUB menar att det inte är stora förändringar i musiklivet som skett under just dessa 10 år. Snarare har större förändringar skett över flera decennier, särskilt om vi ser till den digitala utvecklingen och dess konsekvenser för musiklivet, vilket torde vara den största musikpolitiska omställningen. Det är inte förändringarna i musiklivet i sig utan framför allt bristen på förändringar i kulturpolitiken sett i förhållande till utvecklingen i musiklivet som medfört den rådande situationen, där behov av stöd till musiklivet i allmänhet och förnyelse av kulturpolitiken i synnerhet i det närmsta är att betrakta som akut. Det är i den kontexten som behoven av åtgärder bör ses, där reformen inom de statliga insatserna 2011 redan då var efter sin tid. SUB tillstyrker därmed att förändringar behövs, men de behöver ses ur mer långsiktiga perspektiv för att få ökad samtida relevans och effekt.

Angående kapitel 2

Kapitlet inleds med att detta avsnitt ska beskriva "det svenska musiklivets villkor". Det som beskrivs i kapitlet är snarare ett visst segment av svenskt musikliv, framför allt sett utifrån ett kulturpolitiskt begränsat perspektiv. Det kan förvisso ses som att märka ord, men i detta sammanhang blir det väldigt betydande. Avsnittet beskriver nämligen inte svenskt musikliv i stort utan snarare ett urval av den infrastruktur som utgör musiklivet i stort, framför allt med en avgränsning och ett fokus på det som kulturpolitiken betraktar som det professionella musiklivet. Detta är inte synonymt med det svenska musiklivet och ingalunda synonymt med dess villkor.

SUB hävdar därför bestämt att promemorian utgår från ett underlag som endast tar hänsyn till delar av det svenska musiklivet, vilket får betydelse sett till såväl åtgärder som konsekvenser av beslutet. För att uttrycka detta väldigt rakt på sak: Om man med detta underlag som grund för beslut tror att åtgärden kommer tillföra nytta för hela musiklivet är det ett falskt antagande. Med det dock inte sagt att det inte kan göra nytta för vissa delar.

Det finns vidare motsägelsefullhet som uppstår i 2.1 där det efter att de kulturpolitiska målen ställts upp pekas på vikten av att det finns statliga insatser som bidrar till att säkerställa att det finns ett professionellt musikliv i hela landet, följt av statistik som pekar ut det ständigt slarvigt beskrivna fältet rock/pop som växande, i sin tur följt av ett stycke som endast resonerar kring musiken som instrumentell för ekonomin och exportindustrin. Vad menas egentligen här med att lyfta just dessa fakta utan ett sammanbindande resonemang? Menar författarna att utvecklingen som skett har påverkats av kulturpolitiken? Behövs insatser inom det växande området eller menar man att det inte behövs? Det går att mena på att kapitlet ska vara sakligt och inte resonerande i sin karaktär men det framkommer inte heller senare i promemorian på vilka sätt denna beskrivning av "villkoren" ligger till grund för bedömning, förslag eller konsekvensanalys, eller hur de beaktats.

Kapitlet ska enligt inledningen beskriva villkoren men beskrivningarna är i mångt och mycket i avsaknad av villkor och fokuserar istället på statistik och resultat. Det konstateras vad som är målen och vad som behövs för att nå målen, men därefter radas det i princip bara upp statistik. Under underrubriken "Förutsättningar för att verka som musiker" gör resonemanget ytterligare

avgränsningar i konstnärspolitiken för att sedan åter rada upp ett urval av statistik fokuserat på sysselsättning. Detta täcker inte in förutsättningarna för musiklivet i stort. Musiklivet är mer än musikerna och framförallt mer än de musiker som erkänns som relevanta i kulturpolitiken utifrån de begränsade ramar som konstnärspolitiken i dagsläget omfattar.

Resten av kapitlet, från 2.2, ägnas åt att redogöra för olika statliga nivåer och strukturer. Det i sig redogör heller inte för det svenska musiklivets villkor utan för statens insatser inom området.

Kapitel 2 saknar också ett stycke som lyfter perspektiv på musiken som en dynamisk, obunden och utmanande kraft och beskriver villkoren för detta. Om musiken är viktig ur många andra perspektiv än den konstnärliga upplevelsen är det lite märkligt att det enda perspektiv som promemorian tar upp är musiken som näringsgren, således endast dess (potentiellt) kommersiella värde. Det ter sig något cyniskt att det är detta värde av "många" som får utrymme i promemorian. Man har vinnlagt sig om att rada upp statistik gällande omsättning och exportvärde men exemplifierar med få andra perspektiv.

SUB vill här peka på att det är direkt pinsamt att vi 2021 fortfarande resonerar om ett enormt område av musiklivet som består av hundratals, om inte fler, genrer som "rock/pop" i ett kulturpolitiskt perspektiv. Här lyser såväl en föråldrad kultursyn som en enorm kunskapslucka igenom i promemorian och dess underlag. Rock/pop är ett samlingsbegrepp som innefattar komplexa strukturer som varken bör eller rimligen kan betraktas som homogena. Inom området ryms en mångfald som är långt större än vad kulturpolitiken hittills klarat av att överblicka och hantera, än mindre främja och stärka. Detta om något understryker att avsnittet inte beskriver vare sig musiklivet eller dess villkor.

Så som promemorian är uppställd går det att dra slutsatsen att musiklivet verkar vara en välmående exportindustri men samtidigt lyfts det i flertalet fall olika fakta som pekar på obalanser, maktkoncentration och förskjutningar av resurser, men ingenstans pekar redogörelsen på var behoven av stöd finns och var insatser som skapar jämvikt och verkar för att uppnå de kulturpolitiska målen om allas delaktighet behövs.

Samtidigt som promemorian lyfter många fakta om musiklivet saknas alltså perspektiven och analysen av vad som skulle stärka utvecklingen i förhållande till de kulturpolitiska målen. Analysen som följer i kapitel 3 fokuserar endast på Musikplattformen, vilket såklart är logiskt i förhållande till promemorian och förslagen, men kopplingen till stycket två blir svagt underbyggt.

En detalj som SUB vill påpeka är att i stycket där folkbildningen beskrivs fokuserar texten endast på antal deltagare. Det är en minst lika viktig parameter att lyfta fram omfattningen av engagemanget, det vill säga mängden studietimmar i förhållande till övrig verksamhet. Indirekt säger det väldigt mycket om hur resurserna inom folkbildningen riktas och används samt vilken maktfaktor folkbildningen utgör inom musiklivet, en maktfaktor som med nuvarande konstruktion inte bara ger fördelar utan även medför många strukturella problem för musiklivet.

Angående kapitel 3

SUB anser att kapitel 3 saknar tillräcklig substans för att underbygga argumentationen kring att Musikplattformen inte fyller sitt syfte, vilket utgör grund för förslagen i 4.1 och 4.2.

SUB noterar att det anges "ett antal tillfällen" där Statens musikverk har utvärderats men promemorian lyfter endast två, varav ett får mycket stort utrymme. Det saknas fler exempel och "ett antal" bör i sammanhanget vara fler än två och åtminstone omfatta tre till fyra exempel.

SUB menar att promemorian i sina argumentationslinjer inför 4.1 och 4.2 lägger alltför stor viktning vid 3.2, som alltså baseras på ett rundabords-samtal som sammanfattat synpunkter och slutsatser från ett antal inbjudna aktörer. Då det är en rundabordsdiskussion som ligger till grund för den sammanfattning som delges är det uppenbart att detta kan utgöra en medveten eller omedveten subjektiv återgivning av aktörernas faktiska uttalanden. Huruvida de synpunkter som framkommit i detta samtal verkligen representerar en korrekt och för ändamålet tillräcklig bredd förhåller vi oss därför professionellt skeptiska till.

Vidare konstaterar vi att våra områden inte representerats alls. Vi vidhåller att SUB är en för området relevant aktör som vidare inte heller företräds av någon av de inbjudna organisationerna eller paraplystrukturerna. SUB riktar därför i samband med 3.2 kritik mot departementet, vilka inte bjudit in SUB till det rundabords-samtal som behandlade frågan.

Det är alltför tydligt att viktningen av 3.1 i förhållande till 3.2 inte väger jämt. SUB menar att det är bra att det ges stort utrymme för röster och tyckande men då bör dessa baseras på utsagor direkt från aktörerna och inte indirekt via en statlig myndighets tolkning av ett begränsat samtal. SUB riktar i detta sammanhang även kritik mot Kulturdepartementet som i promemorian tydligt använder underlaget från rundabordssamtalet som argument för att motivera förslagen i 4.1 och 4.2.

SUB uppfattar att det inte verkar gjorts en utvärdering av Musikplattformen som innefattar målgrupper och områden i musiklivet som inte nåtts, vilket bör vara en viktig del av analysen om syftet med förslaget är att åtgärderna ska bidra till att uppnå de kulturpolitiska målen.

SUB ser, som tidigare nämnts, positivt på att vi fått möjlighet att utgöra remissinstans, vilket bidrar till att minska utanförskapen för våra fält. Här vill vi också framhålla att vi noterar att det saknas många röster från det faktiska fria musiklivet som (ännu) inte är organiserade. Vi anser att Kulturdepartementet bör beakta dessa perspektiv särskilt och öka kunskaperna om dessa områden, då vi tror det är viktiga pusselbitar för att lyckas med de kulturpolitiska målen om allas delaktighet.

SUB föreslår att Kulturdepartementet tillsätter en utredning som ser till att inkludera delar av musiklivet som i dag såväl som historiskt exkluderats från de kulturpolitiska stödstrukturerna. Denna utredning bör inte endast begränsas till Musikplattformen utan ha större bredd.

Angående kapitel 4

SUB avstyrker förslagen i 4.1 och 4.2.

SUB har sedan bildandet 2014 följt hur Kulturrådet agerar och hanterar sina stöd. SUB konstaterar att Kulturrådet inte möjliggör för nya organisationer att växa inom ramarna för varken CAKO-stöd eller Verksamhetsbidrag, samt att Kulturrådets stödgivning i projektform är minst sagt oförutsägbart.

SUB menar att Kulturrådets stödgivning kännetecknas av icke transparenta processer, exempelvis stöd vars bedömningskriterier tillkommer efter att sista ansökningsdatum passerats, vilket gör dem helt oförutsägbara, och av beslut som fattas på uppenbart godtyckliga grunder där det inte spelar någon som helst roll vilka parametrar i ansökan som den sökande uppfyller eller ej.

SUB kan konstatera att stöd ges statistiskt till vissa aktörer inom musiklivet medan vissa andra aktörer inte ges utrymme. Inom CAKO-stödet har i princip ingen bidragsutveckling eller förändring i stöden skett under en period av 7 år. Fältet av aktörer som mottar stöd är statistiskt och det spelar ingen roll vad en ny sökande skriver i sina ansökningar eller hur organisationen utvecklas över tid. Till detta finns aktörer som mottar beslut om stora stöd i särskild ordning bakom lyckta dörrar. Aktörer som SUB har inte ens bjudits in till ett eget möte under 7 år, trots många försök till dialog och vädjan i skrift om inkludering.

Inom verksamhetsbidragen till musik från Kulturrådet ges kontinuerliga avslag till nya aktörer och projektbidrag tilldelas mer i undantagsfall. Nya kulturformer och aktörer ses inte av Kulturrådet som relevanta för det professionella musiklivet. Till detta använder sig Kulturrådet av en sköld, där de i besluten hänvisar till referensgrupper med privatpersoner, vilka tillsätts i en icke transparent process, som har enormt inflytande över bidragsmedlen. Det går att se hur bidragsbesluten rimmar med personernas profiler och kunskapsområden, något som inte gynnar en mångfald.

SUB kan vidare konstatera att subkulturella aktörer ges systematiska avslag, alternativt mycket låg tilldelning i stöden. Detsamma gäller för Musikverkets stödgivning. Sammantaget talar vi om promille som tillkommit vad gäller nya musikaktörer och rörelser, vilka alla är i stora behov av strukturella stöd för att växa och kunna vara delaktiga i musiklivet på samma villkor som organisationer som företräder redan tidigare etablerade områden. Som kontrast kan nämnas att det finns enskilda musikgenrer som får en fullständigt oproportionerlig tilldelning av stöden.

SUB menar att Kulturrådet behöver en fullständig omorganisation för att kunna möta ett samtida musikliv och det förslag som promemorian ställer går i diametralt motsatt riktning. Promemorian anser att Kulturrådet har kunskap, förutsättningar och resurser för att ansvara för förutsättningar för ett levande musikliv i Sverige. SUB instämmer inte på en enda punkt i detta.

SUB anser att Kulturrådet inte uppvisar trovärdighet i att kunna hantera befintliga stödformer och ser att Kulturrådet tydligt saknar kunskap om många delar av musiklivet och dess förutsättningar.

Om mer medel ska tillföras en redan bristfällig modell behövs andra och mycket tydligare direktiv än vad förslaget omfattar.

SUB invänder mot formuleringar som öppnar för att stöd till kulturlivet ska karaktäriseras av uppfattningar hos tjänstemän och myndigheter om vad som är god kultur eller ej, det vill säga så kallad "hög kvalitet". Det behövs inte mer av sådan kulturpolitik, snarare mindre. Det behövs en myndighet som främjar utvecklingen för ett musikliv genom att stärka det faktiska musiklivet och låta musiklivet själva svara för och avgöra vad som är konstnärlig förnyelse och hög kvalitet eller inte.

SUB är även mycket kritiska mot Musikverkets förmåga att hantera medlen. Musikverket har systematiskt gett avslag på de flesta ansökningar till subkulturella områden och visar få tecken på att detta kommer förändras över tid. Vi pratar om mindre än 1% av stöden som getts till områden som vi

bevakar. Musikverket använder sig även av så kallade konstnärliga råd, vilket på samma sätt som Kulturrådets motsvarande strukturer ger tydliga avtryck i tilldelningen av medel ställt mot de musikaliska preferenser som rådets medlemmar uppger.

SUB menar att det går att utläsa alterofobiska strukturer som drabbar delar av musiklivet, de delar som framför allt kännetecknas av att de är obundna, dynamiska och utmanande, det vill säga nyskapande aktörer, subkulturella aktörer och nya strukturer. De aktörer som värnar konstens fria uttryck missgynnas av nuvarande kulturpolitik och stödstrukturer. De aktörer som utgör motsatsen till antidemokratiska rörelser välkomnas inte och stärks inte. Ofta möts de av förutfattade meningar och rena fördomar från bidragsgivarna. Ett exempel är följande citat från en känd kulturprofil som förde dialog med en subkulturell aktör som sökt medel: "Är ni inte rädda att förlora er identitet om ni får offentligt stöd? Det är ju inte vanligt att skattepengar går till sådan här typ av kultur". Detta är bara ett av många exempel som säger mycket om den rådande kultursynen.

Sammantaget har SUB som organisation inte tilltro till att Kulturrådet kommer att förvalta medlen från Musikplattformen på ett sätt som främjar de mål som promemorian ställer upp.

SUB framhåller behovet av andra åtgärder och förordar att förslaget i sin helhet görs om för att möjliggöra ett mer inkluderande stödsystem och därmed ett musikliv som är dynamiskt, utmanande och obundet.

SUB föreslår att stöd riktas till nya aktörer och strukturer i det fria musiklivet, framför allt i form av strukturella stöd som främjar utvecklingen för nya organisationer och aktörer inom musiklivet.

SUB föreslår att stöd framför allt riktas till de aktörer och strukturer som:

- * inte redan har långsiktig och god bidragsfinansiering
- * inte har god kommersiell bärkraft
- * är nya och under utveckling

SUB föreslår att Kulturdepartementet i direktiven även inkluderar ett uppdrag till de bidragsförmedlande myndigheterna att motverka alterofobins destruktiva konsekvenser för kulturlivet.

Angående kapitel 5

Detta kapitel är anmärkningsvärt kort och saknar utvecklade resonemang kring just konsekvenser. Inledningsvis understryks att de aktörer som i huvudsak berörs av förslagen är aktörer i det fria musiklivet som är verksamma i Sverige.

Det konstateras att det inte blir några direkta ekonomiska konsekvenser för stat, regioner eller kommuner. Ej heller utgiftsökningar för myndigheterna, men ekonomiska konsekvenser för musiklivet i fråga lyfts inte. Vilka är de ekonomiska konsekvenserna för de som i huvudsak berörs, är en viktig fråga som inte besvaras tydligt.

Det förs få, om ens några, resonemang kring de faktiska konsekvenserna av förslaget för dessa aktörer. Det konstateras att det "bedöms gynna musiklivet positivt och ge ett bättre stöd till musiklivet", men det framgår inte på vilket sätt detta ska ske och vad det ska leda till.

Det finns också en dissonans i begreppen där det å ena sidan talas om "musiklivet" i stort som ska gynnas men inledningsvis konstateras att det är aktörer i det fria musiklivet som i huvudsak berörs. Här saknas en koppling till dessa aktörer och hur just de ska gynnas kontra musiklivet i stort, vilket definieras i promemorian som något mycket mer omfattande.

I kapitel 2.2 redogörs för Musikplattformen och hur instruktionen sett ut, det vill säga vilka förutsättningar och ramverk som funnits. I detta finns mycket att säga på detaljnivå men för att sammanfatta ett övergripande intryck blir det tydligt att Musikplattformens ramverk i sig skapat de hinder som kritiken som senare riktas mot Musikplattformen lyfter fram och det ter sig lite märkligt att exempelvis rikta kritik mot att Musikverket inte förmått generera långsiktiga effekter, när formen för stöd varit strikt begränsad till tillfällig och experimentell art och projektform.

SUB välkomnar dialog

SUB vill avsluta med att åter tacka för förtroendet att få utgöra remissinstans och vi hoppas att våra synpunkter och förslag välkomnas och beaktas i kommande processer.

SUB välkomnar dialog och vi inkommer gärna med synpunkter i frågor om kulturpolitik, kultur och vårt specialområde: subkulturer i allmänhet och alternativa subkulturer i synnerhet.

www.subkulturer.se

info@subkulturer.se